

„KÍVÁNJUK A SAJTÓ SZABADSÁGÁT!”

A MAGYARSÁG LEGROSSZABBUL MŰKÖDŐ ALRENDSZERE:

A NYILVÁNOSSÁG

A SZEF-ÉSZT AKADÉMIA hetedik tanácskozása 2016. december 3-án a médiapolitikai számára, és talán tudományos értelemben is jelentős alkalommá vált. A „Kívánjuk a sajtó szabadságát!” – címmel tartott nyilvános közgondolkodás az előadások videóival, helyenként szó szerinti szövegével, rendkívül részletes prezentációival és a számos csatlakozó tanulmánnyal együtt teljes terjedelmében megismerhető a www.szefakademia.hu címen.

Az alábbi előzetes kérdésekre kerestük a választ:

**Miként fajult el és vált védekezésre képtelenné a III. Köztársaság médiarendszere?
Mi történt a közszolgálati médiával? Milyen jogokat garantál a Médiaalkotmány?
Nem úgy volt, hogy a minőségi újságírás műhelyei a demokráciák elsődleges garanciái?
A védekező társadalom újra arra kényszerül, hogy megteremtse a második nyilvánosságot?**

E munka során meggyőződésünkké vált, hogy amennyiben nem sikerül a mai magyar társadalmi nyilvánosság alapvető viszonyait átalakítani, akkor bármiféle rendszerbeli, vagy hatalmi változtatási kísérlet csak a nemzet erőforrásait pazarolja el, és még inkább konzerválja a fennálló, mélyen antidemokratikus, igazságtalan és csalárd kommunikációs viszonyokat. Ami azt jelenti, hogy folytatódik a tulajdon, és a jövedelmek jogállami látszatok szerinti átírányítása egy egyre szűkülő kisebbség javára, s üzembben marad a mindezt hatékonyan eltakaró mai torz médiarendszer.

Vitáink „mellékterméke” az ismételt felismerés; a nacionalizmus a leghatékonyabb ideológiai forma és keret arra, hogy egy nemzet saját kisebbsége tartósan uralkodjon a többségen, és folyamatosan kirabolja azt.

Felismertük: aki javítani akarja a magyar jövő kilátásait, annak először a szólásszabadság, a politikai nyilvánosság, a helyi nyilvánosságok és a szabad önfenntartó információs közterek területén kell megszerveznie az áttörést. Leszögezzük: A állampolgári nyilvánosság akkor valóságos, ha a társadalom tagjainak az egymás közötti és egyenjojú párbeszédben szabad, lehet és belső igényük alapján szükséges a közjó tartalmáról és a mindenkori kormány teljesítményéről véleményt cserélni. Már pontosan tudjuk azt is, ennek intézményi, alkotmányos, gazdasági, és piaci, s még inkább kulturális feltételei és garanciái is vannak. E téma jelentősége állásfoglalásunk terjedelmében is tükröződik.

Társadalmunk az 1848-49-es Forradalom és Szabadságharc egyik legjelentősebb vívmányaként tekint a következő mondatra: „Gondolatait sajtó útján mindenki szabadon közölheti.” – ami annyit tesz,

hogy nincs előzetes cenzúra. Ez rendkívül fontos, de tudjuk; már maguk a Márciusi Ifjak is rájöttek, önmagában ez vajmi kevés.

Történelmünk azt bizonyítja, hogy amikor ez a cél – legalább részben - megvalósult, az **sokkal inkább a közlők szabadsága volt, mint a közönség szabadsága és lehetősége a közölt gondolatok szabad és tömeges megismerésére.** Mert a gondolatok többnyire és végül mindig megjelenhetnek – pár példányban, senki által nem ismerve, társadalmi hatás nélkül - valahol. De döntőnek mindig az bizonyult, hogy a terjesztés, a hozzáférés viszonyai és költségei hogyan alakultak a nagy többség, a közönség számára. A cenzúra értelmezése is kétféle tehát; szűkebb értelemben a megjelenés előtt az előzetes szűrésről, vagy engedélyezésről, tágabb értelemben a megismerésről, a hozzáférésről szól. Részben ennek megfelelően van nyílt, intézményes és jól látható cenzúra, és van rejtett, áttételes hatásokkal és kényszerekkel ható, amely érdekeltségi viszonyait és céljait is képes elrejtteni, vagy álcázni.

A médiairányítás állami monopóliuma a magyar történelemben sokféle úton és eszközzel, de mindig garantáltan hatásos módon érvényesült. A lapok alapításának és utcai terjesztésének engedélyezését a sugárzási frekvenciákkal (véges nemzeti erőforrásokról és nemzetközi kényszerekről van szó) való gazdálkodás és engedélyezés váltja fel. A lap, vagy nyomda indítását lehetővé tévő kauciót a frekvenciahasználati díj követte. Hiába a technikai fejlődés, az állam mindig kellő eszközzel rendelkezett (indexre tétel, terjesztés, sugárzás engedélyezése, tiltása), hogy bizonyos nézeteket elnyomjon mások ellenében, vagy adott témákat preferáljon. Igaz ez mindaddig, amíg a társadalom kellő anyagi erőt gyűjtve nem képes és nem akar saját médiumokat piaci alapon, vagy piaci körülmények között nonprofit módon fenntartani. **Vagy ellenőrizni a nemzeti közmédiát!**

A dualizmus időszakában, a Trianon előtti Magyarország területén 11 ezer cím, azaz lap indult. Az 5-8 ezer lakosú településeken nem egyszer több önálló lap is működött. **Az 1914-ig tartó aranykor sikereinek okát keresve meg kell látnunk a helyi nyilvánosság szerepét, a sajtónak a helyi társadalmak életében és a gazdasági folyamatok szervezésében megvalósított funkcióit.** Aztán az I. Világháború miatti rendkívüli kormány felhatalmazás felfrissítette a lapengedély és a tartalmi cenzúra intézményeit, s ezek 1944-ig életben maradtak.

Történelmi tapasztalatunk, hogy a Horthy-korszak sajtóirányítási eszközei; **a lapok betiltása, az utcai terjesztés jogának megvonása, „figyelmeztető” perek** indítása, **a pénzügyi, vagy az állami források megvonása, az újságírás, mint szakma államosítása és a tételes cenzúra alkalmazása miként tértek vissza a jelenben, sokszor persze piaci jelenségnek álcázva.** Hasonlóan a szegénységpolitika visszatéréséhez – a komplex szociálpolitika helyett – a médiairányítás mai gyakorlata is mélyen merít a Horthy-, illetve Kádár-rendszer médiairányítási módszereiből. Vizsgálódásaink során riasztóan sok azonosságot találtunk. Minderre megdöbbenéssel nézünk abban a korban, amikor napjainkban már közel tíz megyében megszűnt a reggeli lapok kihordása, s ahol országosnak nevezett napilapok tízezernél kisebb példányszámban jelennek meg.

Történelmi áttekintésünk szerint a dualizmus magyar sajtója szabadabb volt, mint a monarchia német lapjai, Trianon után sokszínű, de alávetett és az állam által dominált volt a nyilvánosság, majd jött negyven év, amikor a sajtóban nem volt magántulajdon és nem fért el semmiféle ellenvélemény. **Ebben a korszakban jött létre a nyilvánosságok koncentrikus köreinek rendszere, amiben épp úgy befolyásolták a tartalmak létrehozását, mint az adott médiumok társadalmi hatókörét. Leginkább ez az utóbbi sajátosság termelődött újra, mert a képzettségi szint és a vásárlóerő mentén újfent erősen szegregált nyilvánossági körök működnek egymástól elvágvá, vagy alig érintkezve.**

Amiképp a két világháború között, majd a rendszerváltás előtt rendszeresen tartottak **főszerkesztői értekezleteket** a kormányhoz hú lapok vezetőinek, vagy, ahogy a Miniszterelnökségen, esetleg az

uralkodó párt központjában **legyártották a kívánt tartalmakat, az átfogó kampányok üzeneteit, s ezeket aztán változtatás nélkül kellett közölni** – ugyanúgy most is közlik ezeket közérdekű hirdetésként, és adóforintjainkból finanszírozva. **Az is ismerős, hogy vazallusok – akiket persze költségvetési pénz tett gazdaggá – felvásárolják az ellenzéki lapokat, s „átállítják”, vagy felszámolják azokat, hiszen mindez most is előttünk zajló napi valóság.**

A király nélküli Magyar Királyság kormánya 1925-ben az MTI-vel szoros és ellenőrzött egységben, állami tulajdonú Rt. formájában indította be **a Magyar Rádió államrezont erősen szolgáló működtetését**, és ez máig rendkívül erős mintának tűnik. Tudnunk kell, hogy – miként a BBC is – az MR, majd MTRV 1997-ig előfizetési rendszerben működött. Amikor aztán, már tíz évvel a rendszerváltás után, **az akkori szociálliberális kormányzat a költségvetés terhére átvállalta az előfizetési díjat az állampolgároktól, egyben elvette annak lehetőségét is, hogy a műsorok ügyében fellépjenek, mert látszólag elvesztették közvetlen megrendelői pozíciójukat.**

Az elektronikus média - a rádió és a televízió - Európában az 1970-es évekig, nálunk 1996-ig állami monopólium volt. A hírszolgáltatás, és a műsorgyártás nemzeti keretekben, országos hatókörrel, később nyugat-európában már önálló regionális műsorok és szerkesztőségek keretében fejlődött. Ebben az időszakban – és különösen a II. Világháború után - **Európában létrejött az európai jogfejlődéssel, a szociális piacgazdasággal, a jogállammal és a jóléti társadalommal adekvát – érték azonos – de egyben ennek a hatékony működését is szolgáló és garantáló nemzeti közszolgálati média modellje.**

Ebben az európai közszolgálati modellben a hírszolgáltatás kiegyensúlyozott, független, hiteles, gyors és szakszerű. Az angol és a francia modell különbözik, de vagy fele-fele ellenzék és kormány, vagy egyharmad-egyharmad arányban kormány - kormányzó többség - ellenzék kap részesedést a hírvilágban. Ezek a **nyelvi és nemzeti kultúrát hordozó és azt folyamatosan újratereztető közszolgálati médiumok szerepet vállalnak a társadalmi csoportok közötti párbeszéd fenntartásában, a világkultúra és a tudomány, a sport híreinek továbbításában. Kultiválják a kisebbségek, a hátrányos helyzetűek, a társadalmi másság és a környezettudatosság témáit, kiegyenlítő, versenysemlegességi és esélyegyenlőségi modelleket, eljárásokat, a mindenre kiterjedő szolidaritás mintáját nyújtják a társadalomnak. Természetesen mindezeket tartalmazva minőségi szórakoztatást is biztosítanak, de meghatározó feladatuk a fórum teremtés, és mint alkotmányos alapintézmények ezzel államuk szólásszabadsági garanciái is egyben.** Ezeket az ismérveket a magyar újságírás leginkább a rendszerváltás közvetlenül megelőző, és követő években valósította meg. A magunk részéről, szakszervezetként mi ezt a modellt szeretnénk támogatni.

A technológiai fejlődés eredményeként a nyugat-európai jóléti társadalmakban működő nemzeti közszolgálati médiumok kínálatában a regionális adások (tehát a helyi társadalmi közösségek önálló, róluk szóló műsorokkal (adókkal) megvalósuló kiszolgálása) mellett **megjelentek a tematikus csatornák, majd az internet belépése után elindult a digitális tartalmak szabad hozzáférhetővé tétele, a műsorgyártás közvetlen közönségkapcsolatának megszervezése, valamint a közösségi nyilvános internetes köztérek és fórumok üzemeltetése. E nagyszervezetek bázisán is folyik a teljes kulturális örökség digitalizálása, hozzáférhetővé tétele és folyamatos hasznosítása a jelenben.**

Mindezeket a jellemzőket túlnyomó többségben nem találjuk meg a mai, már újra államivá tett (volt közszolgálati) magyar médiumok működésében. Az okokat keresve kénytelenek vagyunk felidézni a starthelyzetet. Fiatalabb, a változás esélyét nem látó, és ezért a hazát gazdasági menekülteként sorsára hagyni készülő polgártársainknak is felidézzük; a rendszerváltás elképzelhetetlen lett volna a magyar sajtó, és ezen belül a Magyar Rádió és a Magyar Televízió munkatársainak szerepvállalása nélkül. Érdemes mindannyiunk emlékéből felidézni; **1989-ben e két**

intézmény élvezte leginkább az állampolgárok bizalmát, magasan vezetve a nemzeti intézmények bizalmi listáját.

A rendszerváltás követő kaotikus sajtó-privatizáció a pártok és a kormányok hatalmi küzdelmeinek alávetve, torzultan, manipulációkkal terhesen, piaci helyett hatalmi szempontok szerint valósult meg. Ez volt az azóta több hullámban is kiújuló médiaháború, amit átmeneti békeszerződésként zárt le az 1996. évi I. törvény. Ennek lényege, hogy **a teljes médiarendszert (médiairányítást) és a közmédiát a parlamenti pártok uralma alá, az ORTT és a kuratóriumok felügyelete alá helyezte.** A kuratóriumokban a mandátumokkal arányos paritást később a mindenkori kormányerők csonka kuratóriumai követték, majd a kétharmad lehetővé tette, hogy a kormányerők **a többpárti felügyeletet az egypárt korlátlan hatalmával váltsák fel.**

A teljes jogrendszer átalakításának próbafutamaként, még az Alaptörvény elfogadása előtt, a médiatörvény átírást jelentő módosításával, és a semmire sem garancia Médiaalkotmánnyal – egyéni képviselői indítványok alapján – a kormánypártok megteremtették a jogi kereteket a teljes magyar nyilvánosság elfoglalására. Az NMHH felállításával és a frekvenciagazdálkodás szélsőséges jogalkalmazási gyakorlata útján teljesen átalakították a magyar rádiós piacot; jelenleg országos hatókörrel csak állami műsorok terjeszthetők (sugározhatók) hazánkban. A műsorszórás digitális átállítása és a visszaállamosítás tovább fokozta az állami dominanciát – főleg a vidéki lakosság médiafogyasztásában.

A nyomtatott sajtó minőségi része külföldi tulajdonban volt, s amikor a kilencvenes években a piacépítés és a márkák bevezetése bőséges reklámbevétel garantált, a nyereséget kivonták a médiapiacról. Amikor aztán megérkezett a válság, a külföldi tulajdonosok „leadták” kiürített, tartalékok és jól működő internetes háttér nélküli lapjaikat, ezek aztán sorra a kormányerők strómanjainak kezébe kerültek; így lettek az állami világgép és a kampányok közvetítői. **Mindez persze folyamatos tagadása volt a polgári nyilvánosság lényegének, ami nem más, mint a társadalom tagjainak szabad egymás közötti és egyenjogú véleménycseréje a közjó tartalmáról és a mindenkori kormány teljesítményéről.**

Egy ilyen valódi nyilvánosságban rendje és értéke van a hírnök és külön a véleménynek, az érveléseknek oksági viszonyokat kell tükrözniük, és nem fordulhatnak szembe az emberi logika szabályaival. Ezen értékek érvényesülése esetén a közvéleményi többség rendszeresen a valóságos érdekviszonyok mentén formálódik ki. Ezt azért is hangsúlyoznunk kell, mert a „modern” hatalomgyakorlás egyik legfontosabb eleme a médiakínálat túlzott felfuttatása; a számtalan tematikus csatorna és blogfelület indítása útján meg lehet osztani és szegmentálni lehet a médiafogyasztást. Ezzel lecsökken a mindenki által egyaránt ismert és reflektált médiatartalmak aránya, és lehetetlenné válik a többségi álláspont kialakulása – főleg akkor, ha a meghatározó, mégis többségi felületeken csakis a kormányzati kampányok láthatók.

Külön szólunk a digitális média szerepéről, az internetes portálokról, a közösségi médiának nevezett FB felületekről. Rendkívül fontos körülmény – bár a magyar társadalom működésében még nem kihasznált lehetőség – hogy a WEB az első olyan médium a nyomtatás, a film, a rádió és a televízió történelmével szemben, amelynek nem volt állammonopol szakasza. Bár a rendkívül sok keletkező információ ellenére is ez a leginkább kontroll alá helyezhető kommunikációs forma, mégis ez tartalmazza, adja és biztosítja az egyénnek a legnagyobb szabadságot a tartalmak létrehozása, raktározása, válogatása, rekonstruálása és fogyasztása terén.

Ám e szabadság használata felé tartva **kulturális küszöbként jelentkezik maga a digitális írástudás, aminek megszerzése az oktatás keretei között ma Magyarországon - megfelelő családi háttér hiányában - közel sem garantált.** Sőt, egyes kutatások szerint a magyar iskolákban ma zajló

folyamatok miatt tíz év múlva (2027) társadalmunk kisebb hányada rendelkezik majd ezzel a képességgel, mint jelenleg. Rossz üzenet ez a szakszervezeteknek is, amelyek szükséges újjászerveződésére csakis az internet bázisán kínálkozik lehetőség.

A nemzeti hírügynökség (MTI) anyagait ingyenessé tették, elérve ezzel, hogy alternatív országos hírügynökség ne működhessen. A vetélytárs nélkül maradt hírszolgáltatás elfogult, a tudósítói munka manipulál, mert a szerkesztés szintjén dől el, hogy egyáltalán megtörtént-e valami. **Az ingyenes hírekre berendezkedett szerkesztőségek számára, amiről az MTI nem ír, az nincs.**

A közmédia 1989 - 2010 között is problematikus, és súlyos hiányokkal terhelt működését az utóbbi hét évben már olyan folyamatok jellemezték, amelyek miatt ki kell mondanunk; ezek ma a közszolgálati egység egyetlen követelményének sem felelnek meg. A magyar közszolgálati médiát 2010-et követően totálisan megszállta az állam. **A politikailag „megbízhatatlannak” minősülő munkatársakat több hullámban és közel háromezer szakember – és családjaik - sorsát megtörve eltávolították.** Az eddig valamennyire független és kiegyensúlyozott hírszolgáltatást a legdurvább kormánypropaganda váltotta fel, **a szerkesztőségek autonómiája megszűnt, ezeket „beépítették az MTI működésébe.** Ráadásul a számtalan átszervezés és költözés, a tényleges műsorgyártás többségének a kliensek felé történt kiszervezése után **a már évi 130 milliárdba kerülő állami média a kortárs magyar kultúrának egyáltalán nem nyújt fórumot, arról már nem is beszélve, hogy a vidéki stúdiók felszámolása miatt az ország jelentős része „kiesett” a hírekből.**

Ma kilátástalannak tűnik a magyar újságírás helyzete, mivel a médiumok felvásárlásával a szerkesztőségek 90%-a elvesztette függetlenségét. A Freedom House sajtószabadsági listáján **hazánk a 23. helyről 2010-től 2016-ra a 78. helyre csúszott, a Riporterek Határok Nélkül listáján ugyanerről a helyről a 65.-re estünk vissza.**

Az elszegényedés, a szűkülő családi költségvetések miatt az újság, vagy a drágább kábel-tv, és internet előfizetés marad el legelőbb, s főleg a **képzetlenebb és szegényebb néprétegek alapvetően az ingyenes médiumokból, az állami csatornákból, a kereskedelmi televíziókból tájékozódnak.**

A magyar lakosság ma helyileg, regionálisan és országosan sem küzdött meg a saját adójából, de ellenőrzése és befolyása nélkül működő közszolgálati médiumok ellenőrzéséért. **Ráadásul a menekülő sajtószabadságot segítve csak igen korlátozottan akarja, vagy képes a minőségi és független sajtót, mint vásárló eltartani.** A helyi lapok egyre inkább ingyenesek, és a mindenkori polgármesterek közlönyeiként működnek. Élő, lüktető helyi nyilvánosságot gyakorlatilag egyetlen városunkban sem próbált meg létrehozni az elmúlt negyedszázad alatt senki. A helyi rádiók az egész országban egységesen az MTI ingyenes hírblokkjait ismételtetik óránként.

A lapstruktúra változásai és a példányszámok csökkenése is közrejátszik abban, és a digitális és a kereskedelmi média témaválasztási szokásai mellett még szembeötlőbb, hogy **a társadalmi párbeszéd, az érdekreprezentáció, a szakmapolitikai megfontolások témái, a munkakörülmények, azaz maga a dolgozó ember és gondjai, bérharca szinte teljesen eltűnt a magyar nyilvánosságból.**

Szakszervezetként ezért különös érzékenységgel kell reagálnunk arra a hiányra, amit a magukat ellenzékinék és demokratikusnak nevező pártok szándékaiban, programjaiban látunk. Miközben véleményünk szerint mindenféle érdemi politikaváltás előfeltételeit a nyilvánosságban kell megteremteni, lehetetlen nem észrevennünk; **a magyar médiarendszer és társadalmi nyilvánosság megújítására ma senki nem kínál programot nyilvánosan.** A pártok következetesen kerülnek ezt a témát. **Ez azzal a gyanakvással tölt el minket, hogy egyes pártok e mai rendszernek inkább az irányítását szeretnék megszerezni, mind hogy egy valóságos társadalmi nyilvánosság megteremtése érdekében felszámolják ezt.**

Márpedig a nyilvánossághoz kapcsolódó jogok, a szellemi termékekhez való jogok – mert ezek adják a tartalom előállítás, mint üzem biztonságát – a források védelméhez kapcsolódó jogok, a társadalom kulturális termékek elérését garantáló jogai (a kulturális örökség) körüli viszonyok, a sajtóban ma munkát vállalók jogai ma egyaránt rekonstrukcióra, garanciákra várnak. Ezzel szemben a mai médiaviszonyok úgy jöttek létre Magyarországon, hogy az eredetileg e jogok védelmére rendelt intézményekből egyik sem végezte a kötelességét. A Médiatanács, az NMHH, a Nemzeti és Hírközlési Biztos, az Informatikai Tudományos Tanács, a Nemzeti Hírközlési és Informatikai Tanács mellett működik még – súlyos milliárdokért - a Digitális Jólét Program, s Ózdon a Digitális Erőmű, de természetesen meg kell említenünk magát az Alkotmánybíróságot is.

Civil területen a sajtószabadság és a legszélesebb nyilvánosság védelmére szerveződtek az újságíró szervezetek / MÚOSZ, MÚK, PRÚSZ, MAKÚSZ/, a Magyar Lapkiadók Egyesülete, a Főszerkesztők Fóruma. Állami és társadalmi partnerekben tehát sem a szakszervezeteknek, sem a pártoknak nincs hiány. A folyamatokat összekapcsolni, szervezni és vezetni kell, és ebben közös, egyeztetett és erős állásponttal újra szerepet kell vállalniuk a magyar szakszervezeteknek. Természetesen az után, vagy azzal párhuzamosan, hogy alapvetően digitális eszközökkel teljesen megújítják belső kommunikációs rendszereiket, ezekkel eljutnak a saját tagjaikhoz, majd erről a bázisról képesek lesznek a társadalom figyelmét ismét felkelteni, a számukra felismerten jelentős témák tárgyalását megszervezni és határozottan irányítani.

Álláspontunk szerint a magyar társadalmi nyilvánosság új korszakát a munkahelyek, illetve a lakóhely helyi társadalmi viszonyai közül kell újra megalapozni. Az információszabadság érvényesítésével, és más skandináv sajtóintézmények átvételével (levélbontás, költségvetési és adóadatok) – feltételezve az önkormányzatiság megújítását is – a települési költségvetések adott százalékát (3-4%) a helyi médiumok normatív finanszírozására kell fordítani, független, nyilvánosan pályázott főszerkesztőkkel, társadalmi felügyelettel.

A nemzeti közszolgálati média mai állapotában és budapesti központtal – véleményünk szerint - megújíthatatlan. A közszolgálati legjobb magyar hagyományai alapján, de hat-hét regionális centrumban és önálló műsorokkal, élő közönségkapcsolatokkal, erős internetes jelenléttel, internetes közterekkel, fórumokkal, nyitott archívumokkal megerősítve kell megteremteni a magyar élet új közszolgálati médiumait. A sugárzási és műsorelosztó rendszer kis átalakításokkal képes a regionális műsorok terjesztését a legkorszerűbb módon biztosítani. **Álláspontunk szerint egy ilyen lépés, amely a feudalizmus viszonyaiba visszasüllyedt vidéki Magyarország viszonyait alapvetően átrendezné, önálló, demokratizáló társadalmi programként is értelmezhető.** Az újjászervezett MTI és a kevesebb számú országos program kínálatát a regionális főműsorok kínálatára kellene építeni.

A társadalmi nyilvánosság újjászervezése és demokratikus működtetése az egyik legjelentősebb nemzeti és gazdasági erőforrásunk lehet a jövőben. Ez is olyan terület, amiben nemzeti konszenzust kellene teremtenünk. Természetesen az egész folyamat – a magyar nyilvánosság megújítása - csakis az államélet, a közhatalmi működés megújításának részeként, nyilvános törekvések és fellépések alapján érhető el.

Elvárjuk a politikai pártoktól, hogy nyilvánosságpolitikai céljaikat fogalmazzák meg programszerűen, és ezeket tegyék nyilvánossá. Ennek hiánya minden egyéb törekvésüket hiteltelenné teszi.

Véglegesítő vitára bocsátva 2017. május 26-án.

Boros Péterné